מ. העלער

176½ קווין סט. וועסט

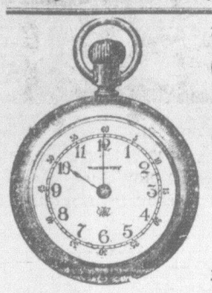

נייעס פיר אידען איין אידישן סטאָר פאר אידען

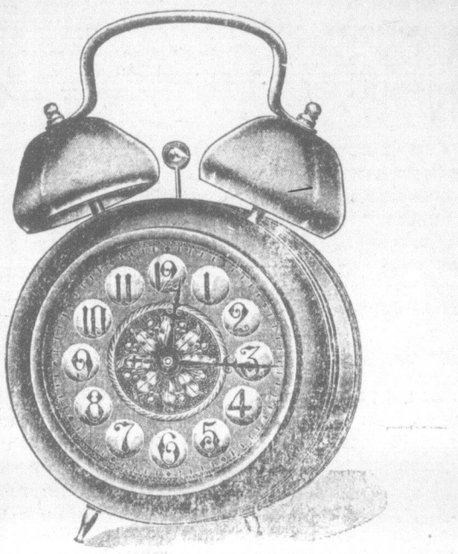

מיר מאכען אלערליי דזשולערי גלייך אויף'ן פלאץ. חתונה רינגען ווייל איהר ווארט. מיר פיקסען אלערליי דזשולערי פאר דעם בילינגסטען פרייז

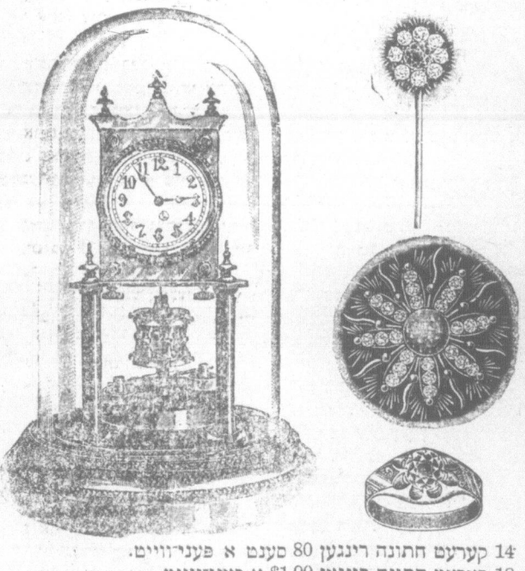

14 קערעט חתונה רינגען 80 סענט א פעני־ווייט.
18 קערעט חתונה רינגען $1.00 א פעני־ווייט.
וואטשעס געקלינט גוט און גאראנטירט 40 סענט
מיין ספרינגס 40 סענט, הייר־ספרינגס 40 סענט דזשולס 40 סענט, סטעפס 50 סענט.

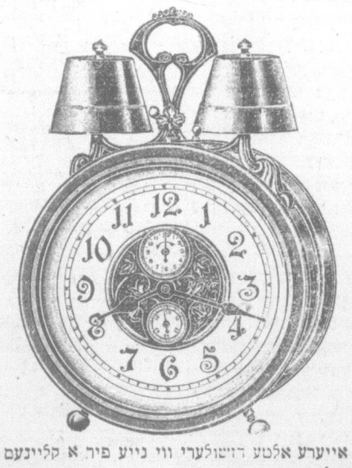

מיר מאכען אייערע אלטע דזשולערי ווי נייע פיר א קליינעם פרייז.
אלערליי ברילען ריכטיג געפאסט צו אייערע אויגען 98 סענט.
מיר גיבען אייך ראיעלע סחורה פאר דעם בילינסטען פרייז.

מ. העלער

176½ קווין סט. וועסט מאָראַנטאַ

גיט א מאן א דזשאב

דארפט איהר קלינען אייער יארד, סעלער, די הויז ?
דארפט איהר פיקסען א טשעהר, א בעט, און זא ווייטער ?
דארפט איהר פייעפערען א רום, א האלל ?
דארפט איהר פיינטען אייער ווערענדא, הויז פלארס און זא ווייטער ?
דארפט איהר עטוואס איבערמופען ?
מיט איין וואָרט, אויב איהר דארפט עטוואס טהון, טהוט עס יעצט, און העלפט אונז אין אונזער קעמפיין צו געבען א מאן א דזשאב.
דוואָרקין בראדערס 64 עליזאבעט סט.
טעלעפאָן: עליזאבעט סט. 3799. סענט פעטריק סטריט קאָלעדזש 4029, קווין סט. אדעלייד 1269

קוש מיך ניט!

(הומארעסקע.)

(געשריבען פאר'ן „אידישען זשורנאל“ פון מאיר באראין.)

נאָכדעם ווי סאלאמאָן פיינבערג האָט חתונה געהאט מיט זיין בעסין, האָט ער געדונגען צוויי רומס אין וועלכע ער האָט אריינגעפיהרט נאגין פיינע פאָרניטשור, חוץ די שעהנע פרעזענטען, וועלכע ער האָט בעקומען צו דער חתונה.

דאָס יונגע פּאָר פאָלק האָבען זיך געלעבט ווי צוויי טייבלאָך. עס האָט אויסגעוויזען, אז עס פעהלט זיי גאר־נישט, מיט דער צייט איז אָבער די יונגע ווייבעל געווארען אונצופרידען מיט די רומס.

געהן קאָבען צו דער מיסעס דאנ־סטערז, איז פאר איהר געווען א גהנום, און זי האָט זיך גענומען בעקלאגען פאר סאלאָמאָנען.

„איך קען עס ניט אויסהאלטען! פלעגט זי זיך ערגערען, דאָס געפעהלט ניט דער מיסעס וואו איך שטעל דאָס טעפּעל און אז איך דארף עפּעס באקען, קען איך ניט און ווידער האָב איך טאקי קיין כוח ניט צו לויפען יעדע ווייל אפ־סטערז און דאנסטערז, די פיס ווערען מיר געשוואָלען לויפענדיג“.

סאָלאָמאָן אָבער האָט איהר געגעבען צו פערשטעהן, אז זיי דארפען ניט קיין דריי רומס, עס וועט זיך אָנפאנגען א ביזנעס מיט א נעו מיטער און א נעו סטאָוו, מיט בילס און צרות.

אויסגעפיהרט האָט אָבער בעסי, סאָ־לאָמאָן האָט געמוזט געבען נאָטיס דעם בעל הבית, ביי וועמען ער האָט געוואָהנט און האָט געדונגען דריי רומס א דייניג רום, א בעד־רום און א קיטשען.

אמת איז אז סאלאמאָן האָט געאָר־בייט ווי א פערד, כמעט א וואָך נאָכא־נאנד, ביז ער האָט זיך איינגעשטעלט אין זיינע נייע רומס. דערפאר אבער איז זיין ווייבעל געווען צופרידען, זי האָט געהאט א קיטשען מיט א סינק, און א גרויסען נעו אויווען, זי האָט זיך געפאָרעט אין קיטשען ווי אן אמת'ע בעל הבית'טע, געגעבען ווי אן אמת'ע בעל הבית'טע, נעקאָכט און געבאקען, און האָט זיך גע פרעהט.

ניט לאנג האָט אָבער איהר שמחה אָנגעהאלטען. איין טאָג ווען סאלאמאָן איז געקומען פון דער ארבייט, האָט ער געטראפען זיין ווייבעל א פערוויינטע.

„וואָס איז דער מעהר, בעסי?“ האָט ער זי געפרעגט.

„די חזיר'שע מיסעס, א בראָך זאָל איהר טרעפען! פערשליסט פאר מיר די הייסע וואסער און איך האָב ניט מיט וואָס א טעפּעל אויסצואוואשען“.

„נו, דארף מען ווייגען, נארישע ווייבעלע מיינע וואָס דו ביסט! מען נעהמט א טאָפּ וואסער און מען ווארימט אָן אויף די גען, וועסט האָבען הייסע וואסער, און דו וועסט זיך מיט איהר ניט דארפען קריגען“.

א ווייטאָג איהר אין פנים! פאר וואָס צאָהל איך איהר רענט, איך זאָל דארפען אויסגעבען געו אויף ווארימען וואסער?“

„אָבער עס לוינט זיך דאָך ניט צוליעב אזא קליינינגקייט זיך אָפּעסען דאָס הארץ“ האָט סאלאמאָן מיט פערדרוס געזאָגט.

„נעווער מיינד, ווען דו וואָלסט פאר מיר געקעהרט ווי ליטישע מענער פאר זייערע ווייבער, און דו וואָלסט ניט ווע־לען איך זאָל זיך נעהמען צום הארצען, וואָלסטו גערענט א הויז, נישקשה איך קען נאָך, צו יעדער צייט זיין אזא מיסעס ווי די דאנסטערזיגע, א ווייטאָג איהר אין פנים! נור די צרה איז וואָס די קעהרסט ניט פאר דיין ווייב, דיך ארט ניט אז יעדער פאסקוטסטווע וועט זיך אי־בער דיין ווייב איזדעקעווען“.

„מיין טהייערע, האָט זיך סאלאמאָן ביי איהר געבעטען, א הויז נעהמען ניט קיין קליינינגקייט, דאָס איז פערבונ־דען מיט גרויסע עקספּענסעס און נאָך גרעסערע ארבייט. פאר'גס ניט אז איך א הויז דארף מען אָן אויוועו, קוילען, פיקטשורס, אויל־קלאָהט, דאָס איז שוין חוץ דער שווערער ארבייט פון מופען זיך. מאָכען ווינטער א פארניס, זיפען אויבער־געברענטע קוילען, טראגען מיסט און אשעס אלע מאָנטאג און דאָנערשטאג און נאָך אזעלכע זאכען“.

דיעזע טענות האָבען אבער ניט געהאָל־פען. בעסי האָט זיך געהאלטען ביי דאָס איהריגע, אז א מאן קעהרט פאר זיין ווייב, טהיט ער איהר צוליעב און דינגט א הויז, מעג זאָגאר זיין אז זי איז משוגע.

„דו זעהסט ווי שווער איך פלאג זיך, פלעגט זי טענה'ן, דאָס ווייזט נור אז דו קעהרסט ניט פאר מיר“.

אלע טאָג האָט איהם זיין בעסי גע־האלטען אין פערקירצען די יאָהרען. יע־דען טאָג ווען ער פלעגט קומען פון דער ארבייט, פלעגט זי אָנפאנגען צו האלטען פאר איהם איהר אל־טעגליכע דרשה:

„וועה און ווינד איז צו מיר, איך דארף זיך וואלגערען אין שכנות, אייף אפּסטערזיגן, די מיסעס זאָל פאר מיר פערשליסען די הייסע וואסער, נישקאשע. ווען איך וואָלט ביי דיר געהאט א ווערקע ווי אלע פרויען האָבען ביי זייערע מענער, וואָלסטו אויך גענומען א הויז“.

„איך פרעג דיר נור איין זאך, מיט וואָס בין איך ערגער פאר דער דאנסטער־סיגער מיסעס, זי איז שעהנער פאר מיר צו קליגער פאר מיר? ניין! איהר מאן אָבער קעהרט פאר איהר אין וויל ניט, אז זי זאָל דארפען פוילען פון בעלי הבית־טעס“.

דערביי פלעגט זי אויך אויסנוצען די ווייבערשע כלי־זין, דאָס הייסט, וויינען מיט ביטערע טרעהרען.

אומזיסט האָט נעבאך סאלאמאָן גע־שריהען, „גזלטע! וואָס ווילט זיך דיר? מופען אין א הויז דארף דאָך קאָסטען אן אוצר מיט געלד!“

עס האָט אָבער נארנישט געהאָלפען, זי האָט איהם געהאלטען אין פערקירצען די יאָהרען. א הויז אן נור א הויז. אין איין רום וועל איך וואָהנען, די רומס צו באָרדערם פערדרענטען, א דיענסט וועל איך ווערען אבי א הויז, אבי פאר זיך אליין. די מיסעס זאָל מיר ניט קוקען אין מיין טעפּעל אריין.

מאנכעס מאָל, ווען זיין ווייבעל דרשות פלעגען איהם שטארק דערעסען, פלעגט ער א טראכט טהאָן: „כאפּט עס דער טייוועל. איך וועל רענטען א הויז, אבי זיך אָפּטשעפען פון איהר“. און ער פלעגט ארוים אין גאס נאָכצוקוקען עפּעס א בילינג הויז, פלעגט ער אָבער דער־זעהען ווי מאנכע בעלי בתים טראָגען זיך מיט זייערע קעסטלאָך מיסט און אשעס, פלעגט איהם א שווידער איבערגעהן אי־בער'ן לייב.

„אז איך וועל האָבען א הויז, וועל איך דאָס אויך דארפען טהאָן טראָגען שלאָ מנות פאר'ן מיסט־מאן, אז ניט דער לעבען וועט ער דאָס! ניט ביי מיר! עס איז פאר מיר גענוג, אז איך ארבייט אזוי שווער אין שאָפּ“.

ניין! און מיט א פעסטען בעשלוס עס זאָל זיין וואָס עס וויל זיך, פלעגט ער זיך אומקעהרען אהיים.

מיט דער צייט האָט ער זיך אזוי איינ־געוואָהנט צו זיין ווייבסס דרשות וועגען א הויז, אז דאָס האָט איהם שוין מעהר ניט געארט, ער האָט געוואוסט, אז אזוי גוט ווי ער דארף עסען דריי מאָל א טאָג, אזוי דארף ער הערען דריי מאָל א טאָג דרשות, וועגען רענטען א הויז.

בעסי, זיין ווייבעל אָבער האָט זיך אויך ארומגעזעהען, אז ווייגען און האלי־טען פאר איהם די אלטע דרשות איז נוצ־לאָז, ער איז שוין דערצו געוואָהנט גע־ווארען, און וועט זי ניט הערען, איהר האָט אָבער פארט געוואָלט א הויז, האָט זי גענומען טראכטען אויף א פלאן. וואס טהוט מען, צו נויטען סאלאמאָנען, ער זאָל נעהמען א הויז?

זי האָט אזוי לאנג געטראכט, ביז זי איז געפאלען אויף א גוטען פלאן.

איין טאָג ווען סאלאמאָן איז געקו־מען פון דער ארבייט און האָט זיך געזעצט עסען סאפּער, האָט זי גענומען שרייען כלומרשט מיט א פערשטיקטען קול:

„לאָז מיך אָפּ! קוש מיך ניט! וואָס האסטו זיך צוגעטשעפּעט!“

און דערביי האָט זי געהאלטען אין קושען איהר איינגעגע הארץ, אָבער זי האָט אזוי געסמאָקעט, אז מען האָט עס לייכט געקענט הערען דאנסטערז.

צוערשט האָט זיך סאלאמאָן פענאנ־דערגעלאכט, ער האָט געמיינט, אז זי מאכט עפּעס א וויץ, אָבער זעהענדיג, אז זי הערט ניט אויף, האָט ער געמיינט, אז זי איז גערהרט פון זינען.

די זעלבע קאָמעדיע האָט סאלאמאָנס ווייבעל געגומען מאכען יעדען מיטאָג־צייט און אויף דער נאכט, ווען ער פלעגט זיין אין דער הויס. זי פלעגט טופען מיט די פיס, זיך רייסען קושען די האנד און שרייען: „לאָז מיך אָפּ, קוש מיך ניט!“

ווען סאלאמאָן פלעגט ארוים פון הויז האָבען די שכנים איהם נאָכגעקוקט. אנ־דערע פלעגען טייטלען אויף איהם מיט די פינגער.

„אָט דאָס איז דער מאן, וואָס מו־טשעט אזוי זיין ווייב!“

די מיסעס פון דאנסטערז האָט פער־טריט דעם סוד איהר מאן, און דער לעצ־טער האָט זיך געקליבען צו געבען סאלא־מאָנען א חלק און אויסשטראָפען איהם. ווי שעהמט ער זיך דאָס ניט א מאן אזוי מוטשען זיין ווייב.

אין מאָל דינערטיים האָט ער איהם געקאָכט און געבאקען, און האָט זיך גע פרעהט.

ניט לאנג האָט אָבער איהר שמחה אָנגעהאלטען. איין טאָג ווען סאלאמאָן איז געקומען פון דער ארבייט, האָט ער געטראפען זיין ווייבעל א פערוויינטע.

„וואָס איז דער מעהר, בעסי?“ האָט ער זי געפרעגט.

„די חזיר'שע מיסעס, א בראָך זאָל איהר טרעפען! פערשליסט פאר מיר די הייסע וואסער און איך האָב ניט מיט וואָס א טעפּעל אויסצואוואשען“.

„נו, דארף מען ווייגען, נארישע ווייבעלע מיינע וואָס דו ביסט! מען נעהמט א טאָפּ וואסער און מען ווארימט אָן אויף די גען, וועסט האָבען הייסע וואסער, און דו וועסט זיך מיט איהר ניט דארפען קריגען“.

א ווייטאָג איהר אין פנים! פאר וואָס צאָהל איך איהר רענט, איך זאָל דארפען אויסגעבען געו אויף ווארימען וואסער?“

„אָבער עס לוינט זיך דאָך ניט צוליעב אזא קליינינגקייט זיך אָפּעסען דאָס הארץ“ האָט סאלאמאָן מיט פערדרוס געזאָגט.

„נעווער מיינד, ווען דו וואָלסט פאר מיר געקעהרט ווי ליטישע מענער פאר זייערע ווייבער, און דו וואָלסט ניט ווע־לען איך זאָל זיך נעהמען צום הארצען, וואָלסטו גערענט א הויז, נישקשה איך קען נאָך, צו יעדער צייט זיין אזא מיסעס ווי די דאנסטערזיגע, א ווייטאָג איהר אין פנים! נור די צרה איז וואָס די קעהרסט ניט פאר דיין ווייב, דיך ארט ניט אז יעדער פאסקוטסטווע וועט זיך אי־בער דיין ווייב איזדעקעווען“.

„מיין טהייערע, האָט זיך סאלאמאָן ביי איהר געבעטען, א הויז נעהמען ניט קיין קליינינגקייט, דאָס איז פערבונ־דען מיט גרויסע עקספּענסעס און נאָך גרעסערע ארבייט. פאר'גס ניט אז איך א הויז דארף מען אָן אויוועו, קוילען, ווי עס ווייזט אויס וועלען מיר שוין אין גיכען האָבען א נייעס. פייערטשיף, אָבער דערמיט וועט זיך ניט אָבשטעלען די אונטערזוכונג וועגען דעם פייער דעפּארט־מענט. פערקעהרט עס וועט זיך ערשט אָנ־פאנגען א ריארגאניזיישאָן, ווייל א נייער טשיף וועט וועלען ווייזען פאר דער שטאָדט וואָס ער קען אויפטהאָן, דערווייל אָבער איז דער אלטער פייער טשיף טהאָמסאָן שוין אוועק. די באָארד אף קאָנטראל האָט איהם אָבגעלאָזען און נעכטען האָט ער שוין פערנומען זיינע קלוגסטע און האָט זיך ארויסגעמופּט פון דעם פייער דעפּארטמענט.

פייער טשיף טהאָמסאָן האָט גע־דיענט אין דעם פייער דעפּארטמענט 40 יאָהר. פיעלע פייער לייטע וועלכע האָבען פאר דעם טשיף גערענט פיעלע יאָהרען האָבען איהם געגעבען א שעהנעם זיי גע־זונד. אן ערך דרייסיג אין צאָהל האָבען זיי זיך אויסגעשטעלט ארום זיין אויטאָ־מאָביל, און ווען ער איז ארוים פון פייער האָלל אויף אדעלייד סטריט, האָבען זיי אלע אויסגעשריהען „גוד ביי טשיף!“

טשיף טהאָמסאָן איז געריהרט גע־ווארען ביז טרעהרען אין דערלאנגענדיג יעדען איינעם די האנד האָט ער זיך גאנץ פיין צוזעגענט מיט זיי און איז אוועקגע־פאָהרען. זיין ארט האָט דערווייל פערנו־מען טשיף סמיט, ביז דער סיטי קאָנסול וועט אפּאָינטען א שטענדיגען פייער־טשיף.

אין סיטי האָלל רודערט זיך דערווייל, רעפּאָרטערס לויפען ארום ווי פערסמטע מייז פון איין אָלדערמאן צום צווייטען און ווילען אויסגעפינען פאר וועמען זיי וועלען וואוטען אלס פייער טשיף.

לעצטען מאָהל האָט זי באָארד אף קאָנטראל רעקאָמענדירט קאָלאָנעל לענג־טאָן אלס פייער טשיף. אָבער דער סיטי קאָנסול האָט איהם צוריק געוויזען. צום קומענדען מיטינג נעקסטע וואָך וועט ווי־דער פאָרגעבראכט ווערען זיין נאָמען, און די רעפּאָרטערס וועלען שוין וויסען צו די אלדערמען וועלען וואוטען פאר איהם אָדער ניט.

עטליכע אלדערמען זיינען פאר קאָ־לאָנעל לענגטאָן און עטליכע זיינען געגען. פאראן אויסגעשפּראָכענע געגנער, און עס ווערט ערוואַרטעט א היטציגע דעבאטע וועגען א פייער טשיף אין אלגעמיין, אייניגע אלדערמען זיינען מיט דער מיי־נונג אז עס דארף אפּאָינטעט ווערען א פייער קאָמישיאָן אין גאנצען אהן א טשיף און די קאָמישיאָן זאָל פערוואלטען דעם פייער דעפּארטמענט, זאָ ווי זאָ, עס איז לעבעדיג אויף'ן טאָגעס אָרדנונג, אין סיטי האָלל איז יעצט פייער און פייער.

און אז מען רעדט שוין וועגען דעם פייער דעפּארטמענט איז ווערסה צו בע־מערקען, אז פיעלע פון די שטאָדט טאטעס זיינען אין גאנצען אונצופרידען מיט דער גאנצער אונטערזוכונג פון דעם פייער דע־פּארטמענט. עס האָט שוין זיי דערעסען די גאנצע קאָמעדיע, אָבער מען איז שוין אזוי ווייט פערקראָכען אז עס איז ניט מעגליך ארויסצוקריכען, און וואָס דער סוף וועט זיין ווייס נור איין גאָט אין הי־מעל.

* * *

סיטי מעיאָר טשיירטש און זעקס מעמבערס פון דעם סיטי קאָנסול זיינען אוועקגעפאָהרען אין מאָנטרעאל. זייער רייזע האָבען זיי געמאכט אום אונטער־צוזוכען דעם מאָנטרעאלער דזשייל און זיך בעקענען מיט די דארטיגע פיהרונג פון דזשייל. זיי ווילען דאָס וויסען צוליעב דעם ווייל עס געהט דאָ אָן א בעוועגונג צו גרינדען א מיוניסיפּאלען דזשייל, דארפען זיי האָבען די מעטאָדען מיט וועלכע אנ־דערע פּראָווינצען בענוצען זיך אויף דעם געביט.

* * *

פינף דאָלאר האָבען זיך געוואָלגערט 17 יאָהר אין עס איז אויף זיי אָנגעוואק־סען פּראָצענט כמעט אז עהנליכע סומע, אָבער דער בעל הבית פון זיי איז נאָך אלץ ניטאָ. דזשאָרדזשעס האָבען זיך געבראָכען די קאָפּ וואָס צו טהאָן מיט די געלד ביז ענדליך האָט איין דזשאָרדזש נעכטען ארוים געגעבען זיין ענטשיידונג.

מיט 17 יאָהר צוריק איז א געוויסער פארמער מיט דעם נאָמען דזשאָהן מור גע־שטאָרבען. דער פארמער האָט געוואָהנט אין הילבערט טאונשיפּ, דער טאונשיפּ איז שוין לאנג אנעקסירט געווארען צו טאָ־ראָנטאָ. ירושה האָט דער פארמער אויבער־געלאָזען א פארם צו זיין זוהן דזשאָזעף, אין זיין צוואה אָבער האָט ער אָבגעשריבען 5 דאָלאר צו זיין צווייטען זוהן ווילאָיאם, די 5 דאָלאר האָבען אזוי לאנג ארומגעוואנ־דערט ביז זיין זיינען געקומען אין סיטי האָלל.

יעצט וויל דזשאָזעף פערקויפען זיין פארם, קען ער דאָס ניט, ווייל פון דער פארם קומט א ירושה וועלכע איז ניט בע־צאָהלט געווארען. עס זיינען אומגעגאנגען קייסעס פון איין קאָורט ביז'ן צווייטען ביז די זאך איז נעכטען געשליכטעט געווארען אז דזשאָזעף דארף איינלייגען נאָך 8 דאָ־לאר, דאָס הייסט אויב זיין ברודער וועט זיך אמאָהל אברופען זאָל ער בעקומען די געלד מיט פּראָצענטן, און די פארם מעג ער פערקויפען.

דזשאָזעף האָט אזוי טאקי געטהאָן.

דזשאָזעף האָט שוין לאנג ארויסגע־שיקט 5 דאָלאר אין אן אנדער שטערטעל וואו ער האָט גערעכענט אז זיין ברודער וואָהנט. אָבער די געלד זיינען אומגעגאנ־גען פון איין פּאָסט אָפּיס צום צווייטען און ווילאָיאם האָט מען ניט געפונען. די 5 דאָלאר האָבען אזוי לאנג ארומגעוואנ־דערט ביז זיין זיינען געקומען אין סיטי האָלל.

דזשאָזעף האָט אזוי טאקי געטהאָן.

וואס הערט זיך אין סיטי האלל

(—)::(—

דער פייער־טשיעף פערלאָזט זיין אמט אין בעקומט א ווארימען זיי געזונד.
מעיאָר טשוירטש און 6 אלדערמען אין מאָנטרעאל. 5 דאָלאר
וועלכע וואנדערען ארום שיין 17 יאָהר אָהן א מקום מנוחה.

ווי עס ווייזט אויס וועלען מיר שוין אין גיכען האָבען א נייעס. פייערטשיעף, אָבער דערמיט וועט זיך ניט אָבשטעלען די אונטערזוכונג וועגען דעם פייער דעפּארט־מענט. פערקעהרט עס וועט זיך ערשט אָנ־פאנגען א ריארגאניזיישאָן, ווייל א נייער טשיעף וועט וועלען ווייזען פאר דער שטאָדט וואָס ער קען אויפטהאָן, דערווייל אָבער איז דער אלטער פייער טשיעף טהאָמסאָן שוין אוועק. די באָארד אף קאָנטראל האָט איהם אָבגעלאָזען און נעכטען האָט ער שוין פערנומען זיינע קלוגסטע און האָט זיך ארויסגעמופּט פון דעם פייער דעפּארטמענט.

פייער טשיעף טהאָמסאָן האָט גע־דיענט אין דעם פייער דעפּארטמענט 40 יאָהר. פיעלע פייער לייטע וועלכע האָבען פאר דעם טשיעף גערענט פיעלע יאָהרען האָבען איהם געגעבען א שעהנעם זיי גע־זונד. אן ערך דרייסיג אין צאָהל האָבען זיי זיך אויסגעשטעלט ארום זיין אויטאָ־מאָביל, און ווען ער איז ארוים פון פייער האָלל אויף אדעלייד סטריט, האָבען זיי אלע אויסגעשריהען „גוד ביי טשיעף!“

טשיעף טהאָמסאָן איז געריהרט גע־ווארען ביז טרעהרען אין דערלאנגענדיג יעדען איינעם די האנד האָט ער זיך גאנץ פיין צוזעגענט מיט זיי און איז אוועקגע־פאָהרען. זיין ארט האָט דערווייל פערנו־מען טשיעף סמיט, ביז דער סיטי קאָנסול וועט אפּאָינטען א שטענדיגען פייער־טשיעף.

אין סיטי האָלל רודערט זיך דערווייל, רעפּאָרטערס לויפען ארום ווי פערסמטע מייז פון איין אָלדערמאן צום צווייטען און ווילען אויסגעפינען פאר וועמען זיי וועלען וואוטען אלס פייער טשיעף.

לעצטען מאָהל האָט זי באָארד אף קאָנטראל רעקאָמענדירט קאָלאָנעל לענג־טאָן אלס פייער טשיעף. אָבער דער סיטי קאָנסול האָט איהם צוריק געוויזען. צום קומענדען מיטינג נעקסטע וואָך וועט ווי־דער פאָרגעבראכט ווערען זיין נאָמען, און די רעפּאָרטערס וועלען שוין וויסען צו די אלדערמען וועלען וואוטען פאר איהם אָדער ניט.

עטליכע אלדערמען זיינען פאר קאָ־לאָנעל לענגטאָן און עטליכע זיינען געגען. פאראן אויסגעשפּראָכענע געגנער, און עס ווערט ערוואַרטעט א היטציגע דעבאטע וועגען א פייער טשיעף אין אלגעמיין, אייניגע אלדערמען זיינען מיט דער מיי־נונג אז עס דארף אפּאָינטעט ווערען א פייער קאָמישיאָן אין גאנצען אהן א טשיעף און די קאָמישיאָן זאָל פערוואלטען דעם פייער דעפּארטמענט, זאָ ווי זאָ, עס איז לעבעדיג אויף'ן טאָגעס אָרדנונג, אין סיטי האָלל איז יעצט פייער און פייער.

און אז מען רעדט שוין וועגען דעם פייער דעפּארטמענט איז ווערסה צו בע־מערקען, אז פיעלע פון די שטאָדט טאטעס זיינען אין גאנצען אונצופרידען מיט דער

ערוואַרטעט דעם 26-טען אפּריל!

אינטערעסאנטעס און בעלערזינדעס!

„דער אידישער פאָליטישען“

דראמא אין, פיער אַקטן

פון

ה. הירש

רעדאקטאָר פון דעם „אידישען זשורנאל“

ספּעציעל פערפאסט פאר דעם עהרען אָבענד פון

מאדאם דארא ווייסמאן

א נייעס ווארט אויף דער אידישער ביהנע. א דראמא וועלכע איז ריין, בעלעהרענד, אינטערעסאנט און אמוזאנט.

בילדער פון טאראנטאר לעבען וועלכע איהר האָט אליין ביי־געוואָהנט.

טיפען וועלכע איהר וועט דערקענען, אלס אמת־עקזיסטי־רענדע פערזאָנען. האנדלונגען וועלכע וועלען אויף אייך איבערלאָ־זען א טיעפע ווירקונג.

איבערטרעפט אלע שפּאנענדע ראמאנען, ווייל עס איז גענו־מען געוואָרען פון יעם אמת'ן לעבען.

די דראמא צייכענט זיך אויס צווישען אלע אנדערע אידישע דראמען מיט א גאנץ נייער זאך, עטוואָס וואָס איהר געפינט ניט ביי קיין אנדער פערפאסער און דיעזע זאָנדערבארקייט וועט ער־קלעהרט ווערען צום פּובליקום צווישען די אקטען, ביים פערפאסער זעלבסט.

בעזארגט אייך מיט טיקעטס בעצייטענס!

צוויי וואר שאס

(פון היינט)

איין שטאָדט, דאָך עס איז צוויי.

איין ווארשא איז א זוניגע, די צוויי־טע א שאָטענדיגע.

די זוניגע ווארשא הויבט זיך אָן אויף דעם ראג קרולעווסקא און געהט איבער מאוזשאלקאָווסקא, די אלעען, ניי־וועלט און קראקויער פאָרשטאדט דורך טרעמ־בעצקא־אוש ביז איבער'ן טהעאטער פּלאץ פערבאפענדיג דעם שטיקעל ווערזשאָווא וואָס ביז נעצאלא, די שטאָטענדיגע וואר־שא הויבט זיך אָן אויף'ן ראג לעשנא און פּרעזשאיזדד, אריינגעהענדיג אין זיך דעם גאנצען לינקען טהייל פון שטאָדט ביז וואָליא פון איין זייט און ביז דעם אידי־שען בית עולם פון דער צווייטער זייט, חוץ די גאלעווקעס, וואָס איז זיך א קאָ־פּיטעל פאר זיך.

און אָט די דאָזיגע צוויי ווארשא'ס זיינען זיך גאר בעזונדערע צוויי וועלטען. איין וועלט איז פול מיט זונען־שיין, מיט לופט, ליכט און לעבען; די צווייטע וועלט מיט פינסטערע שאָטענס, מיט דלות, מיט נויטה, מיט הונגער און טויט.

מאָהלט אייך, אז איהר וועט שטארק א זוך טהאָן, וועט איהר אין דער דאָזיגער זוניגער וועלט אויך געפינען בענוג ניט געהייצטע דירות און פּוסטע קעשענעס און ניט גענוגע טעפּלאך און ליידיגע מאָ־גענס, אָבער דאָס אין אלץ לפּנים, טיעף בעגראָבען און ווייט בעהאלטען פון לוי־טישע אויגען; לחוץ פאר דער אָפענער וועלט הייסט עס, עס איז דאָ אלץ פער־פּוצט, בעשיינט יום טוב'דיג.

און קיינמאָהל האָט איהר אזוי שטארק ניט געפיהלט דעם קאָנטראסט פון די דאָ־זיגע צוויי בעזונדערע וועלטען, ווי איצט אין דער מלחמה צייט.

די מלחמה פיהלט זיך אין דער זו־ניגער וועלט אויף: עס טראָגען זיך דורך ווי די רוהות אלווי־גרויע אויטאָמאָבילען. עס הערען זיך די שארפע פייפלעך פון די שטאָפּעטען־ציקליסטען; איהר שטויסט זיך דאָ אָן מיט מיליטער דאָקטוירים, סאָ־ניטאָרען, באָרעמהערציגע שווסטער, אָבער די שטימונג איז דאָ א געהויבענע, א יום־טובדיגע. עס זעהט אויס, ווי איין טהייל איז געקומען אויף א פאראד און דער צווייטער טהייל — אָנקוקענדעס פאָ־ראד.

די גלייכע, ריינע פערפּוצטע און זו־ניגע גאסען זיינען פול מיט אויסגעפּוצטע פרעהליכע געזונטע און זאטע מענשען, וואָס האָבען דוכט זיך ניט מעהר צו טהאָן ווי נאָר צו שפּאצירען איבער די טראָ־טואָרען און זאמלען אפּעטיט, די רעסטאָ־ראנען, די קאָפעס, די טהעאטערס, די קו־נאָמאטעגראפען זיינען געפאָלט. אלץ און אלע זיינען לעבעדיג, פרעהלאך אויסגע־רוימט — יום טוב בייטאָג און נאָר!

דאָ אין דעם זוניגען וועלטעל, פיהלט איהר זיך מונטער, מוטהיג, אויפגעשריפט דאָ פערגעסט איהר, אז ערגעץ וואו — און ניט הינטער די הרי חושך, — טראָגען מענשען איבער אונטערגעליכע שווערינקייט־טען, ווייזען אונגאטירליכע גבורות קעמ־פּפען, זיעפען, פאלען, ווייזען וואונדערלי־כען איבער אלע ליידען און פריידען פון א וועלט קריעג.

דאָ, אין דער זוניגער ווארשא, שיינט עס, פון ערשטען בליק, אז די מלחמה האָט ניט נאָר קיינעם ניט אָנגעריהרט, נאָר פער־קעהרט, זי האָט ביי אלעמען אויפגעהויבען די שטימונג געבראכט יעדען נייע פרייד און נייע איבערלעבונגען. דאָ זעהט עס אויס, ווי מענשען וואָלטען נאָר גע־האט איין זאָרג, ווי בעקומט מען א

(פאָרטזעצונג אויף פיידזש 6)

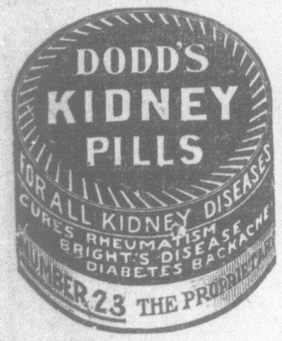

דאד'ס קידני פילס

פאר אלע נירען קראנקהייטען פאר רהר־מאטיזם, ברידרס דעזיז און שטעכעניש אין רוקען.

צו באקומען אין אלע דראג סטארס

טאָקע געכאפּט און האָט איהם א זאָג גע־טהון אזוי פערביינדענהעציג.

„פע! מר. סאלאמאָן, חלשות! בנאמנות עס איז ניט שעהן, איך האָב אייך געהאלטען פאר אזא שעהנעם מאן און צום סוף...“

סאָלאָמאָן האָט זיך פענאנדערגע־לאָכט. ער האָט איהם געוואָלט ענטפּש־רען, אָבער יענער האָט זיך ניט געלאָזען.

„וואָס, איך בין א טויבער? האָט ער זיך ניט געלאָזט ריידען, איך האָב דען ניט ניט געהערט וואָס?!“

סאָלאָמאָנס ווייב האָט ניט אויפגע־הערט צו קושען איהר איינגעגע האנד, און שרייען נאָך שטארקער, „לאָז מיך אָפּ! קוש מיך ניט!“

עס איז דערנאנגען אזוי ווייט, אז סאָלאָמאָן האָט די גאס ניט געקענט דורכ־געהן, כען איז איהם נאָכגעלאָפען ווי נאָך א משוגענעם, אין דער לענגלאָר ווייגער האָט איהם איינמאָל געזאָגט מיט'ן האר־בען וואָרט, אז אויב ער וועט ניט סטאָ־פען די מאָנקי ביזנעס פון מוטשען די ווייב, וועט ער רופען די פּאָליציי, און דערביי האָט ער איהם טאָקע געגעבען נאָ־טיס, ער זאָל זיך מופען, ווייל ער קען ניט צוזעהען די צרות פון דער ווייבעל.

סאָלאָמאָן האָט קיין אנדער ברירה ניט געהאט אז האָט זיך פון דאָרט ארוים־געמופּט אָבער וויעדער אויף אן אפּסטערז, דאָרט אָבער האָט זיך ווידערהאָלט די זעל־בע געשיכטע. מעהר ווי א מאָנאט האָט ער אין ערגעץ ניט געקענט וואָהנען, די זעלבע חתונה מיט קושען, און מוטשען די ווייב...

ארום פינף אפּסטערזען איז ער אי־בערגעקראָכען און פון איבעראל האָט מען איהם צוליעב דעם געמאכט צו מופען.

* * *

אויסגעפיהרט האָט סאָלאָמאָנס ווייב בעסי, סאָלאָמאָן טראָגט שוין יעצט דעם „שלח מנות“, די מיסט מיט די אשעס, זיפּט די קוילען און מאכט דעם פארניס. פון מופען זיך אין שכנות טראכט ער שוין ניט מעהר.

ווען ער טרעפט זיך אָבער מיט בע־קאנטע, פרעגען זיי יעדען מאָל, אויב ער ליעבט נאָך אזוי זיין ווייבעל און מאטערז זי מיט זיינע קושען?

פיקטשורס, אויל־קלאָהט, דאָס איז שוין חוץ דער שווערער ארבייט פון מופען זיך. מאָכען ווינטער א פארניס, זיפּען אויבער־געברענטע קוילען, טראגען מיסט און אשעס אלע מאָנטאג און דאָנערשטאג און נאָך אזעלכע זאכען“.

דיעזע טענות האָבען אבער ניט געהאָל־פען. בעסי האָט זיך געהאלטען ביי דאָס איהריגע, אז א מאן קעהרט פאר זיין ווייב, טהיט ער איהר צוליעב און דינגט א הויז, מעג זאָגאר זיין אז זי איז משוגע.

„דו זעהסט ווי שווער איך פלאג זיך, פלעגט זי טענה'ן, דאָס ווייזט נור אז דו קעהרסט ניט פאר מיר“.

אלע טאָג האָט איהם זיין בעסי גע־האלטען אין פערקירצען די יאָהרען. יע־דען טאָג ווען ער פלעגט קומען פון דער ארבייט, פלעגט זי אָנפאנגען צו האלטען פאר איהם איהר אל־טעגליכע דרשה:

„וועה און ווינד איז צו מיר, איך דארף זיך וואלגערען אין שכנות, אייף אפּסטערזען, די מיסעס זאָל פאר מיר פערשליסען די הייסע וואסער, נישקאשע. ווען איך וואָלט ביי דיר געהאט א ווערקע ווי אלע פרויען האָבען ביי זייערע מענער, וואָלסטו אויך גענומען א הויז“.

„איך פרעג דיר נור איין זאך, מיט וואָס בין איך ערגער פאר דער דאנסטער־סיגער מיסעס, זי